

1988 – בוררות טאבה

מאת: סגן אביטל חייטוביץ' וקצין-משפטים אורי פומסון, קציני ייעוץ, מחלקת הדין הבין-לאומי

בשנת 1988 ניתן פסק בוררות בדבר סכסוך על שטח של כקילומטר רבוע באזור טאבה. הפרשה אשר נודעה לימים כ"בוררות טאבה", שבה הייתה לפרקליטות הצבאית מעורבות משמעותית, העסיקה רבות את נשיא מצרים, מזכיר המדינה האמריקני ושלושה ראשי ממשלה בישראל. בנוסף, פסק הבוררות עורר שאלות מורכבות בעניין סמכות השיפוט של טריבונל בוררות בין-לאומי, והפרשה אף הובילה לקביעות משפטיות שנויות במחלוקת – אך חשובות – בדבר היחס בין הקבוע בכתובים לבין המצב העובדתי בשטח.

רקע עובדתי

לאחר הסכם השלום עם מצרים עיקר המחלוקת בין ישראל למצרים נסבה סביב שאלת הריבונות ברצועת חוף במפרץ אילת באורך של כקילומטר במוצא ואדי טאבה. באזור המריבה היה מלון של רשת "סונסטה" בבעלות משקיע ישראלי.

מלון סונסטה ב-1983 (גיל גולדשטיין/לע"מ)

הסכם השלום קבע, כי "כל המחלוקות [...] שאי אפשר ליישבן במשא ומתן, ייושבו על ידי הליך של פישור או יוגשו לבוררות". לאחר שהמו"מ הישיר בין ישראל לבין מצרים בנושא לא נשא פרי, התגלעה מחלוקת בין הצדדים לגבי פרשנות הוראה זו: ישראל טענה כי הוראה זו נותנת לצדדים אפשרות בחירה בין הליך פישור (שתוצאתו אינה מחייבת) ובין בוררות (שתוצאתה מחייבת); מצרים טענה כי הוראה זו

מחייבת את הצדדים ללכת לבוררות, במידה שהמשא ומתן ייכשל והמחלוקת לא תבוא על פתרונה על-ידי פישור. על רקע זה, הצדדים פנו לארה"ב שהייתה שושבינת הסכם השלום בין המדינות על מנת שתשמש כמתווכת. לאחר משא ומתן אינטנסיבי, הצדדים הסכימו על הגשת המחלוקת לטריבונל בוררות, שיוקם על ידי הצדדים, אך גם כי במסגרת התהליך יתקיים הליך של פישור – הליך שלא צלח.

ענף הדין הבין-לאומי בפרקליטות הצבאית היה מעורב בתהליך, בהובלתו של ראש הענף דאז, אל"ם יואל זינגר, בליווי צמוד של הוועדה הצבאית המשותפת למצרים ולישראל שעסקה בסימון הגבול המשותף. במסגרת מאמציה של ישראל בהליך הבוררות הובאו מומחים למשפט בין-לאומי מהשורה הראשונה, ביניהם הפרופסור סר אליהוא לאוטרפכט, פרופסור שבתאי רוזן, פרופסור יהודה ציון בלום, וכן פרופסור יורם דינשטיין, אשר היה באותה עת איש מילואים של הפרקליטות הצבאית.

ההליך המשפטי

ישראל בקשה להסתמך על קו הגבול שנקבע בהסכם מיום 1 באוקטובר בשנת 1906 בין האימפריה העות'מאנית לבין מצרים. לטענתה הסכם זה גובר על הסימון במפות מנדטוריות ועל מיקום עמודי גבול בשטח שאינם תואמים את האמור בהסכם.

מצרים לעומתה טענה שמיקום עמודי הגבול תואם את האמור בהסכם משנת 1906. עוד נטען כי עמודי הגבול הוצבו במקומם עוד בשנת 1906, כי מיקומם זכה להכרה על-ידי ממשלות מצרים, הממשלה העות'מאנית, ממשלת המנדט ומדינת ישראל, וכי הם בעלי מעמד מחייב.

בסופו של יום, הטריבוטל אימץ את עיקר טענותיה של מצרים לרבות בכל הנוגע לריבונותה על השטח בו היה מצוי המלון.

לאחר פרסום פסק הבוררות, היו חששות בקרב גורמים שונים, כי ישראל לא תציית לפסק. בפרסום של מי שהיה באותה עת היועץ המשפטי למחלקת המדינה האמריקאית, המלומד Abraham D. Sofaer, שראה אור לאחרונה, הוא מתאר את חוסר האמון בין הצדדים גם לאחר פרסום פסק הבוררות, תוכן הפסק, התהודה השלילית בקרב דעת הקהל הישראלית, וכן את ההשלכות הכלכליות של אבדן מוקדי התיירות. בסופו של דבר, ישראל הסכימה לסגת, והמצרים הסכימו לפצות את בעלי הנכסים הישראליים בשטח.

חשיבות הפרשה

ניתן לראות את בוררות טאבה כאבן דרך משמעותית ביחסי השלום בין ישראל לבין מצרים. יפים בהקשר זה הם דבריו של סר אליהוא לאוטרפכט, שהיה אחד מבאי כוחה של מדינת ישראל במסגרת הבוררות. הוא כתב כי הליך הבוררות ממחיש שעל אף חילוקי הדעות הקשים בין הצדדים, ישראל ומצרים הצליחו להסכים על דרך לפתור את המחלוקת ביניהן על-ידי בוררות, ויישמו את פסק הבוררות במהירות ומתוך מחויבות למשפט הבין-לאומי – דבר חיוני להמשך פיתוח היחסים בין שתי המדינות. היה זה למעשה המבחן המשמעותי הראשון להסכם השלום הצעיר בין המדינות.

מדוע בחרנו בנושא?

בוררות טאבה הייתה אירוע משפטי ייחודי בתולדות מדינת ישראל – ואף במשפט הבין-לאומי. בהיותנו קצינים במחלקת הדין הבין-לאומי, סברנו כי יהיה מעניין לחקור את חלקה של המחלקה באירוע ייחודי זה, שכן סוגיות הקשורות בענייני טריטוריה מעסיקות את המחלקה לא אחת.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים:

- R.Y. JENNINGS, THE ACQUISITION OF TERRITORY IN INTERNATIONAL LAW (1963)
- חוזה שלום בין מדינת ישראל ובין הרפובליקה הערבית של מצרים, כ"א 25, 695 (נחתמה ב-1979)
- Taba Award (Egypt/Isr.), 80 ILR 224, 27 ILM 1421, 20 RIAA 1 (Egy.-Isr. Arb. Trib., 1988)
- Genevieve Bastid-Burdeau, *Vers l'épilogue de l'affaire de Taba : la sentence arbitrale du 29 septembre 1988 entre Israël et l'Égypte*, 34 ANNUAIRE FRANÇAIS DE DROIT INTERNATIONAL 195 (1988)
- Gunnar Lagergren, *The Taba Tribunal*, 1986-89, 1 AFR. J. INT'L & COMP. L. 525 (1989)
- Haihua Ding & Eric S. Koenig, *Boundary Dispute concerning the Taba Area*, 83 AJIL 590 (1989)
- Robert McCorquodale, *International Boundary Decisions – Pillars of Salt?*, 48 CAMB. L.J. 352 (1989)
- Prosper Weil, *Some Observations on the Arbitral Award in the Taba Case*, 23 ISR. L. REV. 1 (1989)
- D.W. Bowett, *The Taba Award of 29 September 1988*, 23 ISR. L. REV. 429 (1989)
- E. Lauterpacht, *The Taba Case: Some Recollections and Reflections*, 23 ISR. L. REV. 443 (1989)
- E. Decaux, *La Sentence du Tribunal Arbitral dans le différend frontalier concernant l'enclave de Taba (Égypte-Israël) 29 septembre 1988*, 93 RGDIP 599 (1989)
- "דינשטיין" פסק הבוררות בפרשת טאבה" **עיוני משפט** יד 57 (תשמ"ט)
- R. Lapidot, *Some Reflections on the Taba Award*, 35 GYIL 224 (1992)
- W. Michael Reisman, *The Supervisory Jurisdiction of the International Court of Justice: International Arbitration and International Adjudication*, 258 RECUEIL DES COURS 9 (1996)
- רובי סיבל "המשא ומתן לפשרה בסכסוך טאבה" **מחקרי משפט** ב 507 (תשנ"ח)
- Sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malay./Sing.), 2008 ICJ REP. 12 (May 23)
- CARLO SANTULLI, DROIT DU CONTENTIEUX INTERNATIONAL (2nd ed. 2015)
- Abraham D. Sofaer, *The Role of Arbitration in Political Settlement: Taba and the Egypt/Israel Treaty of Peace*, 39 HOU. J. INT'L L. 263 (2017)